

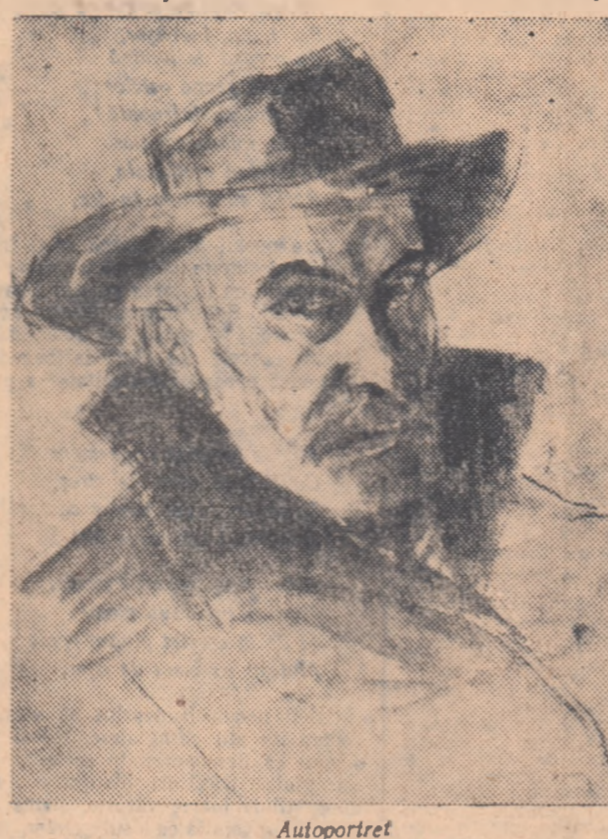
GAZETA LITERARĂ

Anul III, nr. 29 (123) - joi 19 Iulie 1956

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

Expoziția retrospectivă PALLADY

Autoportret

Peisaj

Cîteva volume de poezii

Invocație către poezi

Inteligenta criticilor a fost destul de profundă ca să conceapă eroarea că a scris despre un poet însemnat să-și atragă simpatia celorlalți. Adeverul este că nu există mijloc mai sigur de a realiza antipatia decât acela de a te ocupa într-un articol de un singur scriitor. Se știe doar că aceasta înseamnă de fapt ignorarea tuturor celorlalți. De aceea ne-am gândit să ne referim deodată la câteva volume de poezii încredințate să conțină profilul autorilor lor și numai din lipsă de spațiu divizăm articolul în mai multe părți.

Să sperăm că în acest fel vom putea circula mai ușor prin lumea ideilor și nu va însemna că facem parte dintr-o biserică sau alta, ci că sintem laici conștiinți. Dă-mi, ori de cîte ori ne găsim la un grup îl preferăm pe celălalt, conștiință nu ești nepedepită amicul tău și că este preferabil să fii inamicul tău.

Cicerone Theodorescu: „Versuri alese”

Primele versuri ale lui Cicerone Theodorescu erau accesibile cititorilor, producându-le din urmă în simț bine cunoscut. Era un autor ermetic, a devenit un scriitor familiar. Iși recita versurile în fața unui cerc de înțiași, își ascultă zăvoaile rostite de cei mai fraței cititori: copii.

Artista acesta cu înfățișarea de intelectual auster, cu fața prelungă și oasă, avind o inimă glacială și severă este de fapt un temperament liniștit și reflexiv. În scrierile care și trecea cu virtuozitate mîna pe clape și se prefăcea străin de orice emoție directă, departe de sentimentele pe care le exprima și detașat de ele s-a aflat o inimă sensibilă la cele câteva probleme ale fiecărui om, la muncă, la dragoste, la copilărie. Sub chipul unei filii izolate se ascund un călduros, un soț și un tată. Vorbea de gheturi astrale și dorea fugar un câmin liniștit. Ți-ți imagina doar ca un mag investit într-o amplă togară, plină de semne cabalistice, roșind formule sacramentale, iar el este un om simplu înfrățit cu cei în suferință. Inima acestui om bate astăzi în versurile sale. Cele două aripi ale porții care deschid calea spre intimitatea artistului s-au desprins, lăcătul a sărit și colo, iar poetul ne țese pe prag cu fața lămpizată în roua dimineții.

Odinioară Cicerone Theodorescu punea mai multă artă în a se ascunde decât în a se dezvălui. Acum e în versurile poetului un accent de simplitate și căldură care solicită atenția lectorului. Înainte inscripția emoției poetului avea loc ca într-o electrocardiogramă unde din

ronc Theodorescu a vădit cum ultimul său vers se destrămă cum punctele de reper se pierd și dintr-o dată s-a găsit țara în fața lui lumea pe care nu a mai recunoscut-o în ordinea logică, ordinea de o lege a cărei înjurare îl deprimă și l-a mîniat.

A vădit lumea în jurul lui, pentru că poetul și înțelesese că omul, fără de care în vremea noastră tot un artist nu se poate împina tot așa cum omul era în mai multe țări astăzi fără de electricitate și energie atomică. Acest om este un astfel de om în care merită să crezi în el, un astfel de om în care poți modifica viața. Cu vremea se materializează în conștiința scriitorului hotărîrea de a face din versuri un act de înțelegere și de aderență pentru lumea muncitoare. Eliberarea prin revoluția care se înfruntă spre și decide destinul celor sale poezii.

Din această clipă întîmplări însemnate au avut loc în viața poetului, care le-a primit cu gravitate și răspundere. Ar fi vrut să vorbească despre viața muncitorilor, dar nu era încă destul de pregătit. Vechi spile ale ermetismului, vechi deprinderi formaliste îl opreau să facă. Ceea ce putea părea unui ochi străin un conflict blind constituia de fapt un adevărat război. Lupta care începuse era amenințată de primejdioase conștinții și de grave neînțelegeri. Poetul se afla între versurile prime ale căror sunet continua să-l seducă și cele noi în care muncitorii nu se regăseau încă. Înțelegerea dintre poet și muncitor era grea, plină de obstacole. A biruit aceste rezistențe, a se luptat, iată ce și propusese poetul. Rămînea, firește, dincolo de această

B. Elvin

(Continuare în pag. 4-a)

Zece ani de la moartea savantului patriot

Dimitrie Bagdasar

de Academician ȘTEFAN NICOLAU

Zece ani s-au împlinit la 16 iulie a.c. de la data cînd s-a stîns unul din cei mai valoroși fii ai poporului nostru. Dr. Dimitrie Bagdasar. Cu el, țara noastră a pierdut un democrat cu suflet cald, iubitor de oameni și de dreptate socială, un savant cu mintea luminată, harnic și diriz la muncă ca nu mulți alții, un învățat deschizător de drumuri, cîltor al Neurochirurgiei în țara noastră, un om plin de bunătate, față de cei mici și asupriți de regimul burghez-moșieresc de odinioară, plin de curaj în lupta împotriva autorităților nedrepte și împilătoare ale regimului fascist dinaintea de 23 August 1944.

Dr. Bagdasar s-a născut la 17 decembrie 1893, dintr-o familie țărănească, al 12-lea copil al unor trudnici muncitori ai cîmpului, din satul Roșiești, fostul județ Fălciu. După ce a urmat școala elementară în comuna Idrici, iar liceul în Birlad, s-a înscris în 1913 la Facultatea de Medicină din București. În câteva luni numai, studentul harnic și strălucitor se făcuse remarcat prin seriozitatea și puterea sa de muncă neobșnuită. Am fost colegi de an la facultate, și-mi amintesc cum se grupau la jurul lui Bagdasar colegii să-l asculte păreri, să discute cu el cursurile și temele de învățat, să-l audă graiul blajin, să-l urmeze, vorba înțeleaptă și cu tîlc adînc însoțită de căntătura lui bună, blîndă, evocînd mereu din viața lui de țară, și din școlile prin care trecuse. Era alina căuta, lucitoare, forță, înțelepciune și seriozitate în Bagdasar, înscit fiecare coleg era reconfortat prin contactul cu tânărul student în care se ghicea un suflet mare și un creier frumos organizat. În mod modestă în jurul său se învârtura o serie de lucrări interesante de neurologie care l-au consacrat în specialitate. În același timp, în serviciul de chirurgie al profesorului Busolănu, a căutat temeinic cunoștințe chirurgicale în cei 3 ani cînt a lucrat

strigincios în sălile de operație. Timpul liber și l-a trecut în laboratoarele de histologie și de anatomie patologică ale Facultății de Medicină din București, unde și-a însușit noțiuni și tehnici utile pentru explicarea cazurilor de neurologie care îl pasionau. Din această epocă datează lucrările publicate în „Revue neurologique” și comunicările pe care tânărul savant le făcuse la „Societatea de neurologie din Paris”. Înarmat cu serioase cunoștințe de neurologie și chirurgie, Bagdasar primește o bursă și pleacă în 1927 la Boston, în serviciul de neurochirurgie al cunoscutului profesor american Cushing. Acolo a îmbinat armonios noțiunile de cunoștințe căpătate în du-biul lui specializare, completele cu o deosebită competență de histopatolog. Timp de 3 ani lucrează fără preget, cu energia și seriozitatea ce-i caracterizează. Două lucrări de importanță deosebită: „Tratamentul chirurgical al gmelor cerebrale” și „Chondroblastomul intracerebral”, realizate în spitalul american îl consacra neurochirurg. În plus, în colaborare cu Buckley și Kredel, realizează culturi de țesuturi in vitro din toate tumorile cerebrale operate în acest timp de Cushing.

Cunoștințele științifice de care a dat dovadă în munca desfășurată în serviciul lui Cushing, îndemna, probitatea profesională, perseverența neobșnuită de mare și înțelegerea profundă a problemelor, au stîrnit admirația savantului american și a colegilor de clinică, care s-au exprimat în felurite moduri, prin scris și prin viu grai.

Reintors glorios în țară, regimul burghez-moșieresc nu i-a pus la dispoziție condițiile de muncă necesare științificii așa încît Dr. Bagdasar care trecuse cu succes concursul de medic primar în 1927, este obligat să

Dr. Dimitrie Bagdasar

accepte postul de medic primar al spitalului de boli mintale și nervoase din Jimbomba. Pînă în anul 1931, el își pune la dispoziția poporului din comuna îndepărtată din vest, toate prețioasele lui cunoștințe și realizează pentru prima oară în țară, intervenții neurochirurgicale, între alte operații grele, el a făcut la Jimbomba 27 intervenții chirurgicale pe sistemul nervos central, repet, primele de acest fel în țara noastră.

Între 1931 și 1933, neurochirurgul nostru conduce Serviciul de psihiatrie și Secția de neurologie a Spitalului de boli mintale și nervoase din Cer-

Continuare în pag. III-a)

A FI

A fi, acesta-ți este rostul, Acum, aicea printre noi, Plătind cu propriul sînge costul Crescînd al cîntecelor noi.

Căci din a inimii fîntînă Ce anii supeser, e supt; Se-ngroașă sîngele în vină, Se mișcă greu piciorul rupt.

Și toluși dă mai mult acum Un vin, ca oamenii să-i bucuri; Iar cîrja ce o porți pe drum Să ai-bă-n loc de noduri muguri.

Să zică vai și alții pot Și zic mai tare decît tîm, Acesta-i cîntecul lor tot — Dar asta ție nu-ți stă bine.

Cunoști și gropile de lup, Cunoști și lupii sfînd la pîndă, Dar și jungherele ce rup Și cad în țrup ce o osîndă.

A fi, acesta-ți este rostul, Acum, aicea printre noi, Plătind cu propriul sînge costul Crescînd al cîntecelor noi.

RĂTĂCIND PE CRIȘURI ȘI PE OLT

Rătăcind pe Crișuri și pe Olt Cornul lunii l-am purtat la sold Și pe umeri noaptea, neagră mantă, Și la braț vr-o dalbă de amantă.

Astăzi rătăcesc în zlua mare, Inșă nu așa ca fiecare, Coșul unei fabrici îmi e tulnic Pe cărări, prin munți, pe-unde-ădulmec.

Iar de sun cînd se desghioacă zorii Ies la lucru toți nepoții Horii. Eu atunci mă schimb în ciocîrlie Și le trag o doină din țarie.

FLOAREA RARĂ

Știu eu bine că nu-s primul Care-a vrut în cînt sublimul, Care-a strecurat în artă Apă vie, apă moartă Și-a schimbat în roșă floare Rana lui usturătoare.

Floarea roșie ca focul Vouă vi-a purtat norocul, Rana înșă, doare încă Și s-ascund-n trup adîncă — Nu-i nimica, las' să doară, Poate c-o să mai înflore.

Mihal Benicuc

BLOC - NOTES

Cîntărețul de la Podari

La cîntărețul de la Podari din Craiova a Uniunii Scriitorilor se înfățișează de cîțiva ani incoace, la fiecare sîdînă, un tânăr poet fîrînat: Ilie Tudor. El a putut fi văzut și la ultima conferință pe care a ținut-o scriitorii, unde a venit îmbrăcat în stralele sale de la Podari, jîrdănești. Fotoreporterii de la Agerpres s-au grămădit asupra lui să-l fotografieze în banca unde stătea și asculta raportul, în holul unde, în pauze, țesea asudat de căldură și îmbujorat de emoție. Fotoreporterii scooteau de bunăseamă că au dat peste un „ceț”. Dar țîran e și Ion Frumosu, care publică la „Drapelul roșu” și „Scrierile Bănășului” din Timișoara, după cum țîran e și Ștefan Tănase din comuna Patru-Frăți care a prezentat de curînd un volum de versuri la E.S.P.L.A. Al-mănușurile țîterare ce apar de o vreme incoace tot mai des la Suceava, Galați, Pitești și Craiova, publică în crîntele a nenumărați poezii care sînt țîrani nu din boemă, ori ca să pară interesanți, ci pentru că asta le este, cum s-ar spune la biroul populației, ocupația de bază. Pe Ilie Tudor Lam înțînii zilele trecute în încăperile țîlalei din Craiova a Uniunii Scriitorilor. Venise

la oraș să-și cumpere hîrtie, cîrți și (n-ăți crede!) o mașină de scris. Poftit să-l viziteze acasă, la Podari, am primit bucuros. Un autocamion de ocazie, pînă la marginea soselei, ne-a dus repede, cale de vreo șapte kilometri, pînă la Podari. Am pătruns într-o cîmpe cu grîne și cucuruz țîgînoare. Ilie Tudor țîmi spunea cu uddîtă mîndrie: — Sătul meu e așezat în preajma străvechilor rovine și pe undeva pe aici s-au bîntuit cu puterea altotmanului ostentii lui Mircea cel Bătrîn. Vă amintîți versurile lui Eminescu: „De din vale de Rovine Grăim, Doamnă, cîte... tîne...” Străvechile rovine au secat și pe undă hălăduiau alîd dată mlaștinile se întînd astăzi holdele de grîu, crîngurile de salcîmi și plantațiile de vie. De departe zăream, dincolo de apa țîului, acoperisurile caselor din Podari și silueta masivă, impenetrabilă, a celui mai noi fabrică de zahăr din țară, aflată în construcție. Ilie Tudor țîme ce-i „documentarea”. Am aflat, surprins, că, dorînd să cunoască viața acestui țînter, s-a angajat act cu o re-

Petru Vîntilă

comandă de la Filiala Uniunii Scriitorilor și a stat paznic la țînter, cîteva luni de zile. Apoi, o vreme, a condus brigada artistice de pe lîngă cîmînul cultural din Podari. Acuma va fi numit ca bibliotecar la bibliotecă sădească. Eram nerăbdător să văd casa acestui poet. Toemai în marginea satului, sub un mlaștină, ne-am întîmpinat modestă o căsuță veche, acoperită cu tablă mîncată de rușină. O curte și o grădînă urcau din spațete caset spre deal. Cîțiva nucii și aguzi dădeau umbră ogrăzii în a-rețel cîreia pîlău, de-și lăuau auzul, aproape o sută de pui „fără cloță”, abia aduși de la incubator. Mai încolo, o capră cu lîna roșie, rumegăa tăcută și indiferentă, tolnă-ti la umbră. Ne-au țîșit țîna. Între cei trei copii ai lui Ilie Tudor: Georģică, Valeria și Lenușa. În casa cu lît pe jos era rădoare. Mobiliă pușină, de om sădrac. Dar pe un perete, o „poliță” era plînată cu cărți: Pușkin, Solohov, Eminescu. Île Tudor are în cîlpa de țîță vreo 25 de poezii publicate, iar în mînușă peste 200. Mi-a arătat nu fără un sentiment vizibil de pîdoare, un dosar întreg de

Manuscrise și însemnări Hîrtii desprechinate, țîle din caete de școala, hîrtii din cele groase, de împachetat, țîle de calendar, arătau că poetul a scris pe ce-a avut la îndemînă. Am aflat între ele nu țîrdă emoție, această a-vîntată profesione de cre-dință poezică: „Și de mî-ntrec cu ciocîrlia în zorii zilei pe colnoie, Și țîes ades cu drag în vers Talazul rodului de spice, E cam cuprîns în suflet zarea Sătucoului de peste țîiu Și mi-a înfăcîrat chemarea Vieții noi ce-o cînt țîș scriu”. Am stat pînă seara în casa acestui modest țînter al poeziei și care gîsește timp ca după o zi de seceră în arșîță, ori de arat, să cîtească o carte, ori el însuși să a-doage o nouă poezie la un volum proiectat. Într-o bîntă și o carte semnă țîle Tudor, dar s-a în țîrînele și pe rașturile țîbrărilor anuntînd cîltorilor apariția și con-sacrarea unui nou poet, țîit și crescut în modestie și rînd la Podari de lîngă rovinele Craiovei.

Am cunoscut odată un bătrîn la o ședință de instrucție cu agitatorii, fînită de secretarul organizației de bază dintr-o gospodărie colectivă. Era un om trecut. Pleșuș, doar țîteva smocuri de păr cîrînt și moi împo-dobau țîesta; fruntea largă, senină, nețîdă — cître țîmpe cu vine groase, albaștre, — îl dădea înfățișarea de intelectual, dar mustățile stufoase se țîceau să crezi că fusese hîșnar ori jandarm. Ochiul lui aveau o victorie țînească, sîrinteală — trăduă energie nepololită. Fuma mult și vorbea gros. Cînd s-a ridicat la cuvînt să țîce niște observații, parcă în-treaga lui țîpărua cuvînta. Se apleca înainte și țînapol ca și cum ar fi vrut să-și sublinieze auzîntele, zîcînd, țîi țîgla mîntîle și țîi șchîmba greu țîta țîrupul de pe un picior pe altul. Vorbi mult și frumos, cînd do-mol, cînd pătîmas. Am observat că oamenii îl ascultau cu atenție și respect.

— E cel mai bun agitator! mi-a șoptit secretarul într-o cîlță potrivită, ghîcînd întrebarea care-mă stîrăuia în pîrvi.

Carnetul scriitorului

Bătrînul nu fusese nici intelectual, nici hîșnar. Era un bîet țîran care a crescut 12 copii, țîca dat drumul în lume și a păstrat pentru sine numai pe cel mai mic, cu să țîduc bătrînețului. Avea o țîță. Două hectare, două țîmî, energie excepțională și o ambiție groază. Secretarul mi-a povestit pe urmă că odată, vîzîndu-l un activist pe uliță, îmbrăcat bine și în-conjurat de oameni, a întregat: — Cine-i omul ăsta? — E cel mai mare țîabur, țîn sat, și-a răspuns secretarul. Are 12 acțîni la Banca Națională. — Cum așa? — Foarte bine. Are 12 copii. Toți cu bune țîndute. Muncitori, țîngio-nari, doctozîști. Cel mai bun agitator al nostru. — E membru de partid? — Nu. Zice că-i prea bătrîn. E drept, are aproape 70 de ani, dar e mai activ ca un utemist. S-ar putea duce pe lîngă vreau copii și în vrea. Sîdă acasă. În sat. Între oamenii lui, țîntre țînter. Într-o țîrnă era cum bînoav. A venit careva dintre copii și l-a luat cu forța la oraș. A stat o săptămînă. „Cum de te-ai țîntors?”

— I-am întregat. „Nu mai puteam răbda. N-am auzit nici o vacă mîgînd, nici un cucurug de cocoș. Am venit țînapol.”

Cînd s-a înfățișat gospodăria, bătrînul s-a înfățișat cu cererea. Printre țîle cîntîm. — A doua zi a venit la secretar și l-a spus că fecioru-său a înnebunit: nu avea să intre, nu-l lasă nevasta, o femeiușcă frumuseță, dar cam rea de gură și cu aer de stăpînit.

— Vrei ajutor, în lămurire? — I-a întregat secretarul. — Nu, pruncule, n-am lipsă. Îl lă-muresc eu. Dar am țînit să țîti. — Și-a lămurit feciorul într-un chip original. Într-o dimineță a prins la

oamenii țî — în țîntîna așa, — mai proști ca albinele. Ar putea în-văța de la ele. În casa lor ar putea țî industriale, rînduță și pace. Nu-i țîrîță țînceară acuma să țîce un colectiv, adică un sat. Numai că albinele s-au zburățat. — Fecora urea să țîce țîp singură, pentru ea. Nu-i bine, tu, cu nevasta, țîrîți să țîrîți cum am țîrîț eu. Nu se poate, nu vî las. M-am cîntuit 50 de ani șî-am cunoscut binele și răul. Nu mă-nvîța tu ce-i bine și ce-i rău. Du-te. Gîndește-te la vorbele mele. Eu duc vaca cea lămurită — adică a mea — la colectiv, cealaltă e zestreă neveste-tă. Pace bună.

I-a țîsat uimii și a plecat. Fără vacă țîrîț car. S-a dus între oameni. Bîntîțeta, țînter țîu urmat în gospodărie. Sînt țîrîț.

Bătrînul nu se lasă. E cel mai bun agitator. Gîsește în viața lui plîd de zburcîm și de țîradă, pîdă pentru țîceam om. Îl place să spînd mereu: „Nu copii țîm țî pacoste pe om, ci proștia multă, neștință. Copii țîn de la dumezeu; proștia nu țîm de unde. Poate de la dracu”. Secretarul care-mi povestea aceste țîle toate, vorbea plin de admirație despre cel mai bun agitator — moș-negul.

— Țîneretul nostru ar putea țîna înțîdură de la albine. S-a lămurit țîngur. Viața l-a adus cître socialism.

Am stat și eu de vorbă cu acest bătrîn. Era predilect pentru țîfuri. Creazădoare probe și maxime. E vesel și mîlțumit. A țîchetat conștințea noastră așa: „Tot ce se întîmplă în lume, prin oameni se petrece. Omul e ca pîmîntul: rodește orice sîmîntă. Trebuie aleasă bine sîmînta, țîovăre. Eu am ales-o țîngur, cu trîud mare. Acum g aleg mult, cu mai multă gaură ca țîmine. Oamenii au să țîrîscă moș țîșor”. Mi-am notat multe, foarte multe despre dînsul. Va fi un personaj dintr-o carte? Nu se știe. Viitorul hotărește. Dar a personaj în viață. Unul dintre nenumărații care vîd în socialism îm-plînită țîmpe de a unor năzuințe țîl-buri, care abia acum s-au lămurit de-pînă.

Dumitru Mircea

LALA

Omul sececa aplecat, fără să-și ridice decît arca frunții, ca îndrăgitei celui care stă în ea...

Bărbatul se posomorî și nu mai scoase o vorbă. Se potrivea cum strîngă, aproape înțepenit, lîngă mîndră...

ca și cum cineva ne-ar fi dat oca și locul, fără altă simbră. Și, doamnă, cît am fînt la ea, cît mi-o fost de dragă, de fată.

Teofil Pop se gîndea fără să ia în seamă cu dinadins la ceea ce-i îndreptă mîinile. Și nici nu se gîndea cu dinadins la ceea ce-i îndreptă...

Clopoțele își trimiteau, una după alta, bătaile melodiioase peste pămînturi. Oamenii se opreau din lucrul...

Teofil vedea lîmpede ceea ce află vreme n-a văzut. Că femeia l-a îngădui dar că nu l-a iubit. Poate de aceea l-a și îngrijit așa.

Acum, de pildă, se gîndea că în viața lui cu nevoastă-sa în ce adînc măsură se asemănă anul acesta cu...

Mergeau încet, gîndindu-se fiecare la ale lui. Ulteraser amîndoi de clopoțe. Nici nu s-au întreat cine-o fi murit.

Pe Teofil îl dureau gîndurile acestea. De multe ori ar fi dorit ca ei doi să nu o ducă în chiar așa bună înțelegere...

Negreșii, toate or să se petreacă întocmai. El o să se oprise în capătul postalei; o să înfrîie asupra...

Teofil îi răspunde cu un „numai bine, Petre” și trece înainte. Se întoarse îndată și-l întrebă, fără să se oprise...

Teofil simțea însă că ziua de azi aduce cu ea mai mult decît oricare altă zi trecută din căsnicia lor. Era încredințat că femeia trebuie să se întoarcă...

La, Leonoră, rasi răspical Ganea, Lala! Femeia se strînse ca învîlăuită de-un frig și-n mișcarea care o făcu...

Teofil Pop aștepta să bată clopoțele. Nu mai putea răbda singurătatea. De zece ori i-a părut rău că și sfîlăuse nevoastă să meargă la înmormîntare.

Teofil Pop aștepta să bată clopoțele. Nu mai putea răbda singurătatea. De zece ori i-a părut rău că și sfîlăuse nevoastă să meargă la înmormîntare.

Legă ultimul snop. Il ridică în picioare și-l săltă de cîteva ori ca să se așeze bine, nu care cumva să se răstoare.

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Teofil Pop simți că-l trece așa ca o înfiorare. Uite ce bine ar fi fost să fi avut un copil. Ce-ar fi fost?

Ilustrații de ANGI PETRESCU

SETE

Să vorbesc de moarte... nu mi-e-n gînd — Cînd e-afla soare peste lume; N-o să aflu moartea de-al meu nume...

De copil, tu poezie-mi știi Călea străbătută-n scurta viață; Dar simleam abia în dimineață...

Teul carte m-a-nvățat în șopot; Geamătul sirenei m-a crescut... Fluxul mării împezi mi-a stat scut —

— Inimă bolnavă, cine-ți dele Oțelirea care te-a cuprins; — Omul care lupă neinvins, Ca să-ți soarele aprins...

STEAUA MEA

Harla stelelor pe cer O știam pe dinafară — De copil am îndrăgit Armonia lor de pară...

Lîngă negrul coș de fum Văd un om din pumn, cum strînge. Nu știa de constelații... El știa o stea de sînge.

Foamea mă ghiontea; nu sta Gură-cască după stele; Călea Lăptelui, să și-l, N-o să-ți curgă în ulcele.

Am ucenicit la el; Meșterug depris în luptă. Feriecirea mea de-acum, E din stea de sînge ruptă...

Demetru Pan

ZESTREA

Stau plopii-n crîng ca mari; voloncele și-arucă de vînt le amuige line cînturi; pe larg gherghet, albastru, rîndurile se-nlore în broderie de avinturi...

— Feluța mea, mlădiță de lumină! Cum ride-n crîni ca neaua și aleargă — e parcă însăși inima din mine, ce mi-a ieșit din piept și-a prins să meargă.

Teul poezie-mi știi Călea străbătută-n scurta viață; Dar simleam abia în dimineață...

— Inimă bolnavă, cine-ți dele Oțelirea care te-a cuprins; — Omul care lupă neinvins, Ca să-ți soarele aprins...

Teul poezie-mi știi Călea străbătută-n scurta viață; Dar simleam abia în dimineață...

— Inimă bolnavă, cine-ți dele Oțelirea care te-a cuprins; — Omul care lupă neinvins, Ca să-ți soarele aprins...

Valeriu Gorunescu

20 de ani de la asasinarea de către fasciști a poetului spaniol FEDERICO GARCIA LORCA

BALADA CELOR TREI RIURI

Riul Guadalquivir Curge-ntr-o portocală și măslini, Cele două riuri din Granada Se coboară din zăpezi prin grîne.

Vai, dragostea S-a dus și nu mai vine!

Vai, dragostea S-a dus și nu mai vine!

Guadalquivir își are turnul Înalt și vîntul prîntre portocali. Darro și Genil, doar tunelule Moarte pe ogîzni de huleșate.

Riul Guadalquivir Are mușții de rubine, Cele două riuri din Granada Unul e de lacrimi, celălalt de sînge.

Vai, dragostea S-a dus și nu mai vine!

Vai, dragostea cum s-a uîs In vînt!

Vai, dragostea S-a dus și nu mai vine!

Pentru bărcile cu pinză La Sevilla este drum. Dar pe apele Granadaei Nu vîlesce decît suspînă.

Du flori de portocal și du măslini Andaluzie, pe mările pămîntului!

Vai, dragostea cum s-a dus In vînt!

Vai, dragostea cum s-a dus In vînt!

BALADA APELOR MĂRII

Marea Suride în zare. Dinții de spumă Buzele de cer.

— Lacrimile astea sărate De unde-ți vin, maică?

— Ce vinzi tu, tinăra turbure Cu sîmii în vînt?

— Pîng, domnule, apa Mărilor.

— Vînd, domnule, apa Mărilor.

— Înțînă, amarăciunea ața Grea, de unde se naște? — Amară-i foarte apa Mărilor.

— Ce duci, tu, negrule tinăr Amestecat cu sîngele tău?

— Duc, domnule, apa Buzele de cer.

În romînește de Ion Frunzetti!

ZECE ANI DE LA MOARTEA SAVANTULUI PATRIOT DIMITRIE BAGDASAR

(Urmare din pag. 1-a)

năuți, și practic în acest timp 149 intervenții chirurgicale pe sistemul nervos central, și alte operații de vase-zecio, simpatetomii, etc. Într-un timp, face cunoscute operațiile sale și descoperirile ocazionale de aceste operații prin numeroase publicații științifice în periodicile speciale din țară și din străinătate. Faima lui Bagdasar crește, el este cunoscut peste hotarele țării; chiar și regimul burgeoisomocresc de la noi trebuie să ia în considerație valoarea excepțională a primului și unicului neurochirurg pe care îl are țara. În 1933, el este adus la Spitalul central din București, unde începe o rodnică activitate; tînrul savant de 40 de ani, este un maestru în specialitatea sa. Pînă în 1940, el operează 431 cazuri de tumori cerebrale, din 988 intervenții mari craniocerebrale; face 473 ventriculografii, 259 intervenții pe mîndriva spinării, 83 intervenții pe nervii periferici, etc. În războiul nenorocit de agresiune dus de fasciștii lui Antonescu împotriva Uniunii Sovietice, Bagdasar operează la București numeroase traumatisme craniene, medulare, face multe intervenții pe sistemul nervos periferic. Studiază în același timp, în laboratorul de fiziologie al Prof. I. T. Nicolae la Facultatea de me-

dicină din București, peste 500 tumori nervoase. Dr. Arsene la București, Dr. Arm-drazovschi la Tg. Mureș, Dr. Iacob la Cluj și alții. Activitatea lui intensă se manifestă și prin publicarea de numeroase lucrări științifice legate de operațiile minunate pe care le practică. Aljuns un maestru recunoscut în țară și în străinătate, faima lui a făcut ca bolnavii din țările vecine să se aduși la București să-și caute vindecarea în minile neobosite ale neurochirurgului român. După ce în 1937 Dr. Bagdasar reușește — luptînd cu mari greutăți — să organizeze primul serviciu de neurochirurgie din România, Facultatea de medicină îl numește conferențiar; iar la 17 decembrie 1945, este numit profesor titular de neurochirurgie. În zilele triste ale abominabilului război antisovietic, re-tras într-o casă țărănească din comuna Filastache sat în căsuța sa de mîndriva spinării, 83 intervenții pe nervii periferici, etc. În războiul nenorocit de agresiune dus de fasciștii lui Antonescu împotriva Uniunii Sovietice, Bagdasar operează la București numeroase traumatisme craniene, medulare, face multe intervenții pe sistemul nervos periferic. Studiază în același timp, în laboratorul de fiziologie al Prof. I. T. Nicolae la Facultatea de me-

Patriot înfocat, și a suferit adînc pentru popor în timpul regimului burgeoisomocresc, în timpul căruia război, sat în fașismului hitlerist din țară. În prezent cu marile transformări realizate în țara socialismului victorios, el a suferit din plin în timpul aventurii antonesciene, s-a bucurat nespus de izbăvirea începută prin eliberarea țării de jugul fascist, eliberare realizată de armatele sovietice în august 1944. La 6 martie 1945 Prof. Bagdasar a primit sarcina de a conduce Ministerul Sănătății. Reforme organizatorice importante au fost realizate în anul cînt el a condus acest departament. Boala necruțătoare l-a răpus însă. La 16 iulie 1946 marile neurochirurg și patriot român Prof. Dr. Bagdasar a murit, lășînd în inimile tuturor celor ce l-au cunoscut sau l-au apreciat numai, adînci părieri de rîu. Academia R.P.R., recunoscîndu-i meritele deosebite de savant și de patriot, l-a numit membru „post mortem”; iar colegii, tovarășii, prietenii, elevii săi, și tot poporul îi cinstește memoria. La 10 ani după moartea sa cu toții ne înclinăm evocînd marile merite și calități ale acestui strălucit fiu al poporului.

Acad. Ștefan Nicolae

Insemnări despre proza lui Nagy István

Scritorul care și-a publicat, acum un sfert de veac, primele sale schițe și povestiri, în paginile revistei „Korunk”, aducea în proza maghiară viața și eroii clasei muncitoare...

la moarte. Nuvela este construită din mai multe episoade dramatice, prin care scriitorul prezintă treapta cu treapta tragedia...

treaga creație de până acum a scriitorului. Dacă în creația sa de până acum scriitorul înfățișă de obicei pe oameni muncii și pe cei de jos și pierdea din timpul său vizual pe cei de sus...

Artiști plastici cehoslovaci ne vizitează țara

VACLAV KRIZEK Pictor grafician VLADIMIR TRCKA Pictor BOHUMIL MATEJCEK Pictor MARIE STASTNA Pictor EDUARD KOSTRHON Pictor Văzuți de GION

CITEVA VOLUME DE POEZII

hotărâre, destul loc pentru versuri rupte de viață. (Vezi „Focul din Amn”, „Calea Griviței”). Dar evenimentele excepționale din viața poporului de care poetul se simțea legat nu puteau fi descrise cu vechile sale mijloace artistice...

depre o inovație pe care brigada lui ar putea-o aplica. Kesz Páter îi răspunde: „Ai întârziat, tovarășe Bălinț, noi am conceput de mult această inovație” și și-o însușește...

Primele lucrări, deși nu sînt întotdeauna cele mai semnificative, spun de obicei foarte multe despre personalitatea artistică a scriitorului și despre poziția de care înfățișează materialul său de viață.

„BRAZDA ȘI PALOȘ”, volumul II de Radu Theodoru a apărut de curând la Editura Tineretului. „BALONUL E ROTUND” de Eugen Barbu, coperta și desenul de D. Dobrică, a apărut în Editura Tineretului.

REVISTA PRESEI

„ROMÂNIA LIBERĂ” (1 aprilie-15 iulie 1956)

Ziarul „România liberă” deține în presa noastră actuala un loc important și de prestigiu, cercet în urma unei îndelungi și rodnice activități desfășurate sub steagul luptei pentru construirea socialismului...

șau recenzii pe marginea unor cărți. Există, desigur, creații literare a căror analiză nu exclude discutarea mai largă a problemelor generale pe care le ridică. O critică sau o simplă recenzie își pot spune cuvântul și asupra unor fenomene comune întregii literaturi sau unei părți a ei...

Curier literar

„ASA-I SANDA” de Gelu Naum, ilustrații de Marcela Cordescu, titluri și prezentarea grafică de Elena Ceausuș, a apărut în Editura Tineretului.

ARGONAUTII

„ARGONAUTII”, poem de Dinos Rendic, în românește de Ioanichiu Otteanu, coperta și ilustrații de Al. Petrescu, a apărut în Editura de Stat pentru literatură și artă.

„Scrisoarea pierdută“ la Festivalul din Paris

Trebuie spus din capul locului că rezultatele excepționale cu care ne-am întors de la Paris au depășit toate așteptările, toate speranțele noastre.

Am pornit cu încredere, fără îndoielă, știam că ne vom prezenta la Festival cu un spectacol bun, încercat de altele ori, apreciat de toată lumea, spectacol ce ne-a adus multe vorbe bune de la oameni de teatru străini, mai cu seamă sovietici.

putea însemna: „E grozavi!“ sau „Nu mai pot“, sau „Am scăpat“. Se auză plaudă rar. Ce-a fost? Nu se știe. O replică a lui Trahanache. Alte aplauze: ieșirea lui Giurgaru. Tar aplauze: apariția lui Fintesteanu și Birlic. „Cuplul“ acesta a plăcut mult de tot.

Cum se explică rezultatul așa le-ricit la care nu ne așteptam? Cui se datorează succesul acesta neobișnuit? În primul rând celor care conduc astăzi destinele țării noastre și cărorora nu vom izbiți niciodată să le mulțumim în deplină măsură pentru că ne-au ajutat să urcăm această cărmă a țării noastre: reprezentanții care o croșetează cu atâtă dragoste și știință și generozitate, care au înțeles în noi, care ne-a trimis la Paris cu grele sacrificii și se-șteiește interpretorii „Scrisorii pierdute“, care în această împrejurare s-au depășit, s-au întrecut pe ei înșiși.

Am intrat în Teatrul Sarah Bernhardt și stăra, la ultimul spectacol al trupului ce ne precedea. În noaptea aceea trebuia să ne montăm noi decorurile. Ultimele tablouri ale piesei se deslășuiau într-o atmosferă pustie. Deși știam că pentru noi viznzarea biletelor — locațiunea, cum se spune acolo — era foarte bună, am fost neplăcut impresionați.

Actul I se termină întrerupt de unsprevzătoare rinduri de aplauze. La fel se deslășuiea actul următor. Actorii sint primiți cu ovalii și la ieșire, petrecuți de nesfârșite aplauze. Toți, toți, și Birlic și Antoniu și Fintesteanu și Niky și Bărbulescu și Marcel și Giurgaru și Celia Dima, toți.

După reprezentările „Șurlele de omărcă ale lumii artistice, ceea ce se înțelege prin „Tout Paris“, au rămas în foaierul teatrului ca să se înțelească și scriștii români, să-și cunoască și-și feliciteze. Am avut bucuria să dau mâna cu A. Iughin, Berthe Bovy, Jean Brochard, Marcelle Caproni, Samson Fainsilber, Golia, Alice Cocea Jean de Beer, Matei Rous-sou, Marcel Lupovici și alții aștia.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

Am intrat în Teatrul Sarah Bernhardt și stăra, la ultimul spectacol al trupului ce ne precedea. În noaptea aceea trebuia să ne montăm noi decorurile. Ultimele tablouri ale piesei se deslășuiau într-o atmosferă pustie. Deși știam că pentru noi viznzarea biletelor — locațiunea, cum se spune acolo — era foarte bună, am fost neplăcut impresionați.

Actul I se termină întrerupt de unsprevzătoare rinduri de aplauze. La fel se deslășuiea actul următor. Actorii sint primiți cu ovalii și la ieșire, petrecuți de nesfârșite aplauze. Toți, toți, și Birlic și Antoniu și Fintesteanu și Niky și Bărbulescu și Marcel și Giurgaru și Celia Dima, toți.

După reprezentările „Șurlele de omărcă ale lumii artistice, ceea ce se înțelege prin „Tout Paris“, au rămas în foaierul teatrului ca să se înțelească și scriștii români, să-și cunoască și-și feliciteze. Am avut bucuria să dau mâna cu A. Iughin, Berthe Bovy, Jean Brochard, Marcelle Caproni, Samson Fainsilber, Golia, Alice Cocea Jean de Beer, Matei Rous-sou, Marcel Lupovici și alții aștia.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

Am intrat în Teatrul Sarah Bernhardt și stăra, la ultimul spectacol al trupului ce ne precedea. În noaptea aceea trebuia să ne montăm noi decorurile. Ultimele tablouri ale piesei se deslășuiau într-o atmosferă pustie. Deși știam că pentru noi viznzarea biletelor — locațiunea, cum se spune acolo — era foarte bună, am fost neplăcut impresionați.

Actul I se termină întrerupt de unsprevzătoare rinduri de aplauze. La fel se deslășuiea actul următor. Actorii sint primiți cu ovalii și la ieșire, petrecuți de nesfârșite aplauze. Toți, toți, și Birlic și Antoniu și Fintesteanu și Niky și Bărbulescu și Marcel și Giurgaru și Celia Dima, toți.

După reprezentările „Șurlele de omărcă ale lumii artistice, ceea ce se înțelege prin „Tout Paris“, au rămas în foaierul teatrului ca să se înțelească și scriștii români, să-și cunoască și-și feliciteze. Am avut bucuria să dau mâna cu A. Iughin, Berthe Bovy, Jean Brochard, Marcelle Caproni, Samson Fainsilber, Golia, Alice Cocea Jean de Beer, Matei Rous-sou, Marcel Lupovici și alții aștia.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

W. Siegfried, Stea Alexandrescu, Berlic, Bovy și Elvira Popescu după premiera, în recepție.

Actul I se termină întrerupt de unsprevzătoare rinduri de aplauze. La fel se deslășuiea actul următor. Actorii sint primiți cu ovalii și la ieșire, petrecuți de nesfârșite aplauze. Toți, toți, și Birlic și Antoniu și Fintesteanu și Niky și Bărbulescu și Marcel și Giurgaru și Celia Dima, toți.

După reprezentările „Șurlele de omărcă ale lumii artistice, ceea ce se înțelege prin „Tout Paris“, au rămas în foaierul teatrului ca să se înțelească și scriștii români, să-și cunoască și-și feliciteze. Am avut bucuria să dau mâna cu A. Iughin, Berthe Bovy, Jean Brochard, Marcelle Caproni, Samson Fainsilber, Golia, Alice Cocea Jean de Beer, Matei Rous-sou, Marcel Lupovici și alții aștia.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

Cum se explică rezultatul așa le-ricit la care nu ne așteptam? Cui se datorează succesul acesta neobișnuit? În primul rând celor care conduc astăzi destinele țării noastre și cărorora nu vom izbiți niciodată să le mulțumim în deplină măsură pentru că ne-au ajutat să urcăm această cărmă a țării noastre: reprezentanții care o croșetează cu atâtă dragoste și știință și generozitate, care au înțeles în noi, care ne-a trimis la Paris cu grele sacrificii și se-șteiește interpretorii „Scrisorii pierdute“, care în această împrejurare s-au depășit, s-au întrecut pe ei înșiși.

Actul I se termină întrerupt de unsprevzătoare rinduri de aplauze. La fel se deslășuiea actul următor. Actorii sint primiți cu ovalii și la ieșire, petrecuți de nesfârșite aplauze. Toți, toți, și Birlic și Antoniu și Fintesteanu și Niky și Bărbulescu și Marcel și Giurgaru și Celia Dima, toți.

După reprezentările „Șurlele de omărcă ale lumii artistice, ceea ce se înțelege prin „Tout Paris“, au rămas în foaierul teatrului ca să se înțelească și scriștii români, să-și cunoască și-și feliciteze. Am avut bucuria să dau mâna cu A. Iughin, Berthe Bovy, Jean Brochard, Marcelle Caproni, Samson Fainsilber, Golia, Alice Cocea Jean de Beer, Matei Rous-sou, Marcel Lupovici și alții aștia.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

Cum se explică rezultatul așa le-ricit la care nu ne așteptam? Cui se datorează succesul acesta neobișnuit? În primul rând celor care conduc astăzi destinele țării noastre și cărorora nu vom izbiți niciodată să le mulțumim în deplină măsură pentru că ne-au ajutat să urcăm această cărmă a țării noastre: reprezentanții care o croșetează cu atâtă dragoste și știință și generozitate, care au înțeles în noi, care ne-a trimis la Paris cu grele sacrificii și se-șteiește interpretorii „Scrisorii pierdute“, care în această împrejurare s-au depășit, s-au întrecut pe ei înșiși.

POPASURI Pădurea de argint Baza limbii noastre literare

Dacă aveți dărușă prietelui să bre-țeți prin Te. Neam, abateți-vă neapărat și pe ulița care duce pînă sub ruinele cetății Neamului. E drumul pe care, cu neșeurii în urmă, li căutareașă pădurea de argint, apărându-și vatra strămoșească împotriva hoardelor năvălitoare. Pe acest drum veți întâlni o casă rădăcină cu pridvor mănăstiresc, cu două ferestre: — ctă o casă de păpași. Aici s-a născut și a trăit omul copănit Veronica Micle, pe care, în ziua de azi, încă se vede în locul unde s-a născut și în locul unde s-a trăit. Există aici, între culeștele pămîntului, o grădiniță acoperită toată vara de un strat compact de crîmășire, crăie și nalbe. E locul unde și-a petrecut ultimele clipe din viață Veronica Micle, al cărei moștenitor îl puteți afla în noaptea de stradă în floarea îmbrățișată oară de tîndărușă căldură și garofale. Ce mină pioasă nu lasă ca acest monument funerar să se părgănească de tot, îngrijindu-l cu emoție și cupe-rodul de fiori? Permanențiu odorată cu poezie, eminesciență, într-una din toamnăle trecute din plătul unor vizitatori care a poposit o clipă aici o jeteșcană cu zulușii blonzi a culesc câteva seminte să le sâdească apoi pe moștenitul poeziei de la București, ca a comunica peste decenți a celor doi îndrăgostiții.

POPASURI Pădurea de argint Baza limbii noastre literare

Dez nu e mai puțin adevărat că în fi-nișă mari ale scriitorilor lor toți aceștia scriitorii s-au conformat normelor curente ale limbii literare, barate. În esență pe tradiția primelor noastre texte. Cum s-ar putea explica altfel, pentru a lua un exemplu, folosirea perfectului simplu în opera lui Creangă, necunoscut în vorbirea populară din Moldova? Se știe apoi că C. Ne-gruzi, în edițiile ulterioare ale operei lui, a părăsit multe detaliu moldove-nești din primele ediții, înlocuindu-le cu corespondențele literare. În sfârșit, sint siliți să mai aducă încă o dată aminte că limba scriitorilor nu e tot una cu limba literară.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

POPASURI Pădurea de argint Baza limbii noastre literare

Dez nu e mai puțin adevărat că în fi-nișă mari ale scriitorilor lor toți aceștia scriitorii s-au conformat normelor curente ale limbii literare, barate. În esență pe tradiția primelor noastre texte. Cum s-ar putea explica altfel, pentru a lua un exemplu, folosirea perfectului simplu în opera lui Creangă, necunoscut în vorbirea populară din Moldova? Se știe apoi că C. Ne-gruzi, în edițiile ulterioare ale operei lui, a părăsit multe detaliu moldove-nești din primele ediții, înlocuindu-le cu corespondențele literare. În sfârșit, sint siliți să mai aducă încă o dată aminte că limba scriitorilor nu e tot una cu limba literară.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

POPASURI Pădurea de argint Baza limbii noastre literare

Dez nu e mai puțin adevărat că în fi-nișă mari ale scriitorilor lor toți aceștia scriitorii s-au conformat normelor curente ale limbii literare, barate. În esență pe tradiția primelor noastre texte. Cum s-ar putea explica altfel, pentru a lua un exemplu, folosirea perfectului simplu în opera lui Creangă, necunoscut în vorbirea populară din Moldova? Se știe apoi că C. Ne-gruzi, în edițiile ulterioare ale operei lui, a părăsit multe detaliu moldove-nești din primele ediții, înlocuindu-le cu corespondențele literare. În sfârșit, sint siliți să mai aducă încă o dată aminte că limba scriitorilor nu e tot una cu limba literară.

Și se sfârșește actul. Trecuseră 55 de minute de la începerea spectacolului. Record de viteză! Dar până să cadă cortina a mai trecut încă un minut: regizorul Ascente, cu mina tremurândă de emoție, a uitat să apese pe butonul ce acționează elec-tric cortina Teatrului Sarah Bernhardt. Asta putea să omoare aplauzele. Dar nu. Cortina a pornit în-sfârșit să coboare și, în același mo-ment, s-a pornit din sală un uragan de aclamări care nu s-au potolit de-cît după șase ridicări de cortină.

POPASURI Pădurea de argint Baza limbii noastre literare

Dez nu e mai puțin adevărat că în fi-nișă mari ale scriitorilor lor toți aceștia scriitorii s-au conformat normelor curente ale limbii literare, barate. În esență pe tradiția primelor noastre texte. Cum s-ar putea explica altfel, pentru a lua un exemplu, folosirea perfectului simplu în opera lui Creangă, necunoscut în vorbirea populară din Moldova? Se știe apoi că C. Ne-gruzi, în edițiile ulterioare ale operei lui, a părăsit multe detaliu moldove-nești din primele ediții, înlocuindu-le cu corespondențele literare. În sfârșit, sint siliți să mai aducă încă o dată aminte că limba scriitorilor nu e tot una cu limba literară.

EXPOZIȚIA DE STAT DE ARTĂ GRAFICĂ

ION ION „Iustrafii la M. Gorki“

In jurul noii legi a drepturilor de autor

Două testamente și unele sugestii

Noua lege a drepturilor de autor a fost publicată recent în Bu-letinul Oficial. Cuprinsul ace-stei legi a fost enunțat — în linii generale — la Congresul scriitorilor în cuștinărele pe care le-au roștit scriitorii Mihail Sadoveanu și Ion Paș.

„Deplin stăpîn pe puterea mea de judecată, nesiliți de nimeni, la sfârșitul vieții mele, hotărâsc cele ce urmează:”

„Las nepoștii mei Ileana Arhitectul I. Negulescu, pe care am crescut-o de la vîrsta de patru ani, timp în care nu ne-am despărțit, toată moș-bila din casă, compusă din salon, dormitor, sufragerie, birou, precum și vesela și tacămurile care au mai ră-mas din căsnicia mea cu buna mea Ana.”

„Biblioteca mea compusă din di-ferite cărți franceze, circa 1000 vo-lume, legate și neg legate, aflata la do-miciul nostru, iar parte din ele în comuna Berte — județul Prahova, unde au fost puse la adăpost în tim-pul bombardamentului Capitaliei.”

„Va primi orice sumă de bani nu s-ar cuveni din drepturile mele de autor din operele mele lite-rare.”

„Punctul 4 se referă la dispoziții de înmormîntare.”

„Ei tot ce pot face pentru ea și so-tul ei, arhitectul Negulescu, care m-a îngrijit și m-a adăpostit bă-trînezile.”

NOILE DREPTURI ALE MOSTE-NITORILOR

Am achitat la început cli de inechitabilă era vechea lege a dreptu-rilor de autor, sub raportul benefi-cilor cunvenite mostenitorilor scri-to-rilor defunși: doar 15 ani de la de-ce-deșul. Ce se întâmpla apoi cu moste-nitorii? Năvăleau în artă, se repară din nou această inechitate. Intrucît ea precedea: sofului și ascendenților au-torului li se asigură drepturile pe tot timpul vieții, feteșcuș; descenden-ților pe timp de 50 de ani; celorlalți mostenitori pe timp de 15 ani.

Deși stăpușăle legii sint destul de limpeză, toșii instrucțiunile de aplicare a ei vor trebui să confină unele lămuriri complementare. Adică, de exemplu: care va fi situația ur-mășilor acționați între autor și căror operei în viață (peste 3-4 ani) con-feră celei legi, ar fi intrat în do-meniul public? Dacă nu, ar trebui să se precizeze: sofului și copii minorii a căror operei — datorită legii vechi — a intrat în domeniul public cum clișia aici, cum și alte cazuri ce s-ar putea ici și în care urmășii scriitorilor ar fi îndreptățiți să se bucură și ei de preoederile actualei legi.

Noua lege a asigurat o existență demnă urmășilor autorilor scriitorii de valoare a căror operei este actual-mente preluată și răspîndită în mase-le largi ale cititorilor.

TESTAMENTUL LUI GH. BRĂSCU

Acesta și-a intitulat ultima voință (datată 3 mai 1947 și semnată „Gene-ral Gh. Brăscu“): „Testamentul meu“ din cărui text reproducem pasajele esențiale:

TESTAMENTUL LUI I. A. BASSARABESCU

Cunoscutul scriitor exprima astfel ultima sa voință:

„Vechiul și noul”

Drumul scriitorului polonez LUCIAN RUDNITZKI — autorul romanului „Vechiul și noul” — este strâns legat de istoria migrației muncitorești din Polonia.

Și iată că holera se sperie de bunul nostru preot Zwingli. O duse Pilica, pe albia ei, la Nowe Miastko și o înecă în Vistula. Acum cătenii Sulejowului plăteau cu dragă inimă parastase pline de fălă, multămînă și dăruiești în toate domeniile. „Îți cădem la picioare”. Orașelul redevenea așa cum fusese mai înainte, una din cele mai frumoase așezări de pe suprafața pământului. Existau, ca și drept, prietenii și oamenii neaștri, care trădau neîntrerupt, tot străduindu-se să scape de la moarte, dar erau și ghinionii, ființe lipsite de ocrotirea domnului, cărora — deși trudeau la fel, din greu, le pieria totuși în fiecare an o pereche de cal. Altor, nici chiar drumul la Czesochowa — nu le poarta ispisăre păcătoare — nu le poarta prea mult, imensa majoritate, însă, a cetățenilor din urbea noastră — indiferent de vârstă și de religie — în ducea de-a lungul anului o viață semă, fără grijă.

În orânduirea viitoare, fiecare va avea totuși, după trebuință. La noi, treburile erau mai mici decât putina de a le acoperi. Se străduiau oamenii cu unele munci, la însămintare, la străgerea rodului, la trăsător, dar totuși se sifrește atît de ușor, ca niște întreceri sportive! După aceea puteau să hoinărească cu minile-n buzunarele rupte și să caște gura la furia curgătoare a apelor Pilicii, ori la acoperșurile găurite ale vecinilor, bucurându-se în gînd că ale lor sint mai bune. Și cît de plăcut era să leneșești o jumătate de zi pe la viața de sub streșină, ori chiar în pragul casei, cu minile în poală, fără să te gîndești la ceva, ori făcîndu-ți: „Ce sput, soro, de Wermuzinska?”

Meșterșugarii erau ceva mai prinși în afetele lor, dar în afară de zilele de tîrg, le plăcea să stea la tîrlăș, să gaste un pahărel, sau să zvrile cu urdița în Pilica. Cizmarii, croitorii, șepcarii și negustorii evrei rotoneau peste zece ceasuri pe zi; în schimb, prănzul sabatul tot atît de solemn și de vesel, ca noi paștele. Vineră, după asfințitul soarelui, venea ceașul cu ciocanul lui de lemn și vestei, prin trîntăviri în fiecare oblon, începutul sărbătorii. Colaci și prăjituri făcute în uleiul fierbinte erau gata din dimineață. De cu seara se distoca peștele din tigă și aramă, pe farfurii, și toată mazărea se umplea de mîreasa dulce și plăcută a cepei. O jumătate de oră după asfințit, fiecare familie se cubărea în căminul ei și, izolată de restul lumii, se așeza la masă cu tot tipicului. În prezența aproape a ceea ce celui de sus, cîntînd la lumina luminărilor. În mijlocul lor erau și eu o pîntîcă; în felul meu, fericit. Am fost, sîc și voi fi fericit, atît timp cît ochii-mi vor putea privi răsăritul și apusul soarelui, iar urechile-mi vor putea auzi tremătură corilor. De altfel, m-am încredințat, prin proprie experiență, că orice om, fie el sărac sau bogat, optimist ori pesimist, deștept sau prost, muncitor ori leneș, hute sau moliu, rotofel sau slăbănog, vesel sau serios, pînă ce nu-l doborît — ca un pomior la margine de drum — de un crăuș zănat, adică atît cît trăiește și stăpînește măcar un singur simț zdrăvăn, se poate socoti fericit. Într-adevăr, cantitatea și calitatea mulmărilor e condiționată de sănătate și de orînduirea socială existentă.

dar nu despre asta e vorba în Semăn, de-a binelea, cu bătrina Kromalska! Cu cît vorbesc mai mult, cu atît mă depărtez mai tare de subiect. Ea însă voia să povestească totul de la început, iar eu sint mereu la sfîrșit și povestii. Vreau să înscriu primele mele lupte pentru libertatea personală, vreau să înfățișez istoria luptei pe care am dus-o, aproape fără să-mi dau seama. Trebuie să mă războiesc neconștient cu cei dragi: cu mama, cu tata, cu bunica, cu mătușile, cu vaca, cu porcii și cu gîștele pentru dreptul de a petrece împreună cu vrăbii, pentru dreptul de a bate mingea și a mă juca peoara, pentru libertatea cuvîntului („În războiul să răspunzi celor mai vîrstnici”), pentru libertatea și demnitatea personală călcăită-n picioare la fiecare pas, cu aceeași sălbăticie cu care feudalii „omeneau” pe călăși. În fine, pentru dreptul la cultură — la cărți cu poze și la jucării. Pentru dreptul la „Stătea de pe cer!”

— Un măgădan ca tine să dea patru groși pentru un fluier?... Multă minte mai ai!... Încă doi groși și îți țieș o masă pentru toți!

După bătaia pe care-o mîncasem în cocină, mama se arăta nesusus de bună. Imi privea de cîteva ori în nas și-mi pipăise umflăturile care mă dureau. Izbușind într-un plîns ușu-rător, Imi răspăliu mingierile prinlocum înienie fără de greș. În timpul prînzului mă aflam totdeauna în casă și făceam tot ce mi se cerea. La cel mai mic semn dădeam lemne din curte și apă de la fîntină, sau mă jucam cu Marcysia.

— Cînd vrea, el știe să se poarte. E un copil bun, numai că nu știți să-l creșteți.

Desigur, mama era de aceeași părere cu bunica, fiindcă, fără să protesteze, Imi aruncă o privire plină de îngrijorare. Ca de obicei, bunica avea mult de zis împotriva metodelor de educație ale mamei. Cînd era însă vorba de catolicism avea aceeași vorbă. Rușcinea de dimineață și de seară seară trebuiau spălate și gunchi, indiferent de vremea și de condițiile și sărbătorile — liturghia cu predică; înainte de paște — palmile domnului, cele îngrozitor de lungi. Nu era ușor să stai îngenunchiat pref de două ore, cîntînd și cugelînd la drumul bănt de domnu nostru Iisus Cristos spre Golgota — cînd prin ferestre se furisau ultimele raze ale soarelui și primăvara și asfințit, iar clipitul vrăbiiilor răzbatea prin melopeea monotonă — și ne deasupra îngrozitor cîntată — „Cristoase, la stipul de plată!”

Primăvara mă prinsese de vreo două ori în mrejele ei. În loc de biserică, nimerisem, împreună cu băieții de-o seamă cu mine, sub zidul cimitirului.

să ne cocem la soare, laolaltă cu soacriile țești din ascunzătorii lor de iarnă. Din păcate, dresajul își făcea efectul — aveam muștrări de conștiință! Le suportam cu mult mai greu decît serviciul religioș. M-am întors în biserică la sfîrșitul stîlbei, ca să fiu văzut de careva de-ai casei și să cînt cu norodul. „Vălu a căzut, pămîntul se desface, sfîntele se sfărîmă”. Imi plăcea cîntecul ăsta, în care și melodia și vorbele glășuiau despre lucruri reale. Cînd dădusem moare, e de la sine înțeleș că se dărmă sfîntele. În taină, mă minunam chiar că prăpăstia nu înghițise toate multimea. Era peste puterile mele, fizice și spirituale, să cînt o oră și jumătate despre chipul cum este chinuții făptura umană, cea care suferă și răbdă. Nu puteam îndura, dintr-o poroară încreșă, tortura la care te supti din bună voia la. De ce toate astea? Pentru cine? Și pentru ce? Ar fi fost de ajuns ca domnul nostru Iisus să miște un deget și totul s-ar fi prăbușit la pămînt! Iar Dumnezeu ar fi putut veni în ajutorul oamenilor săraci și altfel decît prin pămînturile lui lui. Că omul e dator să știe să sufere, cînt trebuie, pentru o idee, înțelegem! Eram mîndru de faptele bunicii mele. Nu puteam însă înțelege de ce trebuie să sufere fără rost. Mai tîrziu, mă încinta legenda lui Prometeu, în timp ce drumul spre Golgota mă mîra din ce în ce mai mult. Tatăl din ce în ce pricină, de-a lungul celor două independențe, nu voi — cum nu voi născă alții — să mă înscriu în organizația foștilor deținuți politici: prea-mi amintea de patimile domnului. În Polonia era prea multă suferință. Sufeream, de multe ori, la fel de neferositor, ca și Iisus.

Mama și bunica înrădăcinară în mine virtuțile ascultării supuse, umilinței, modestiei, ca și puterea de a îndura oricît, în orice împrejurări. „Acolo sus, totul va fi răsplătit cu dobindă, nimic nu va rămîne nerăsplătit”. Bunica Okrasinska putea fi socotită, și pe drept cuvînt, o ascetă. Era uscățuită, vinată la față, totdeauna gata să-și înfrîngă orice ispită. La sărbătorile mari, cînd toți ne spălam strînc la hîrtă — făcînd urechile noastre și chiar genunchii — și cînd în casă era belșug, bunica se „usa”. Trebul să vîna un preot mai ferosos, ca s-o sfătuiască: „Bucură-te, făptura lui Dumnezeu!”

De atunci nu mai predica ascetismul de sărbători — începu însă să mînceie cu vîrf buzelor. Imi asculta pe părintele ei suflătesc așa cum o ascultam eu pe ea. Tare aș fi fost curios să știu cum o fi arătat bunica-n tinerețe, fiindcă, după cum mi-amîntesc, mama era lacomă de plăcere. Avea aceeași convingeri și aceeași principii morale ca bunica, dar nu putea să-și înfrînce pornirile. Una vroia și alta făcea. Păcătua în deplină uitare de sine, cu bucurie, și se căia apoi cîzînd în genunchi în fața lui Dumnezeu. O bombă nemăscă, de o jumătate de tonă, îi curmă viața fierb, nă-

ruind casa și împărșind dărmăturile pe distanță de kilometri, fără măcar s-o atingă. A fost minutul, fără îndoială, în cer, fiindcă se căise din toată inima pentru fiecare păcat, cu lacrimi în ochi și nesilită de nimeni. Nu trecură cu vederea nici o greșală. A avut în adevăr o viață minunată, o înșiruire de bucurii și tristeți, mereu noi!

De mă dozeaba însă o trăsătură esențială. Bunica era totdeauna pe cale să organizeze ceva, întodeuna propovăduia ceva. Era un bun al întregului orașel, prima dată paroh, după cum parohul era primul după popă. Era printre oameni purtători de cuvînt al înțelepciunii dumnezeiești. Draze bunică, pe atunci nu-mi dădeam seama că scot limba nu o măjestate. Nu ne cunoșteam unul pe altul, iată cauza neînțelegerii noastre. Eu trăiam bucuria clipel prezente, iar tu lupul împotriva ei. În numele bucuriei de-a-ii înfrina bucuriile. „Ah, nici ochii nu văzură nimic, nici urechile nu auziră nimic...”

În adevăr, nu știu cu cine seamă mai mult: cu bunica ori cu mama? Moștenim multe de la amîndouă. Dar era ceva pe care mama și Jasiek nu-l pricepeau deloc, iar bunica îl îndăgăduia și-și amintea, chiar, cu unele condiții. Așa începu influența demoralizatoare a tatălui meu, pe care-l cunoscușem puțin, deoarece fiind morar de meserie, sta rareori pe-acasă; și pe de altă parte, la deformarea imaginii pe care mi-o făcusem despre el, ajutate în mare măsură de urea lui groasă și aspră. Sau mai bine zis spaima pe care el mi-o inspira și care era întregi-tă de mama, ori de cîte ori nu-l putea scoala la capăt cu mine.

Tata era un neocosit un fluieră-vînt. Nu intră-înta în cînt să stea la palavă în piață, ori să caște gura la vrăbii ce treceau în zbor de la un ploș la altul; dar destul ca să pot spune că îi lipsea o doagă.

În jurul Sulejowului era mult pămînt „Kameral”, iar păduri și mai multe; fiecare cap de familie, cu minte, se străduia să pătrundă cu plugul cît mai adînc în pădure, sau pe pămîntul „Kameral”, jurînd apoi că „niște brazi crescuseră pe ogorul lui”, iar că oamenii ăstora „cum că paragina asta fusese semănată încă de tatăl lui, Dumnezeu să-l ierte și căruța de la o vreme l se urse s-o tot cultive”. Tata, privea astfel de bunuri cu răceală. Ea se purta chiar cu oamenii știa de sus, cu milă, de parcă ar fi fost stăpînul a trei sute acri de pămînt. Îngustimea minții lui sărea-n ochi. Ce să-i faci? La o sută de deștepti, mai dai și peste un prost! Asta se poate întîmpla în cele mai bune familii.

Mama, mai deșteaptă, dîndu-și seama de slăbiciunea tatălui, își însușise o purtare plină de înțelepciune. „Așa s-a născut, așa va muri”. În genere, mama era mai îngăduitoare cu bunica. Mai tîrziu, cu mult mai tîrziu, m-am convîns că e mult mai ușor să-ți asți oială cu „păcătoși”. Oamenii vîrt și slînt de nesuferit. Un păcătoș net-

duitor, ori un virtuos îngăduitor, sint rarități.

Cum era tata, în această privință, nu știu! Murind în floarea vîrștel, am puțin amintiri despre el. Cînta cu simțire și cîntec de slavă către maica domnului, cînta și „Kujawiok”-ul la vioară și cîtea, așa cum cîntec un rabin, „Talmudul”. Îndelelnicrea aceasta trezea, prin ea însăși, unele bănueli cu privire la facultățile lui mintale, — om înșurat cu o cetățeană din Sulejow, săpina unei jumătăți de casă și a trei pogone de pămînt! Fîindcă nu poți privi în liniște cum un tată a șase copii, să pînă-n miez de noapte și buchesește niște bazacoani. Era vorba despre niște volume scrise de Kraszewski și Sienkiewicz, pe care, printr-un noroc cu totul neobișnuit, pusese mina la Piotrkow. Cărțile astea se citeau la vecinul Grzelczak, la lumina fumedină a unei lămpi de bucatărie. Cîțiva cetățeni se strîngeau în firida de lîngă soacra, iar tala, în mijloc, le îndruga astfel de povești, cît-și era rusine să le asculte. Treaba se întîmpla pe vremea cînd era somer, dar, cîntar cînd n-ai de lucru, nu stai să citești cărți împite, ci te frămînti cum să îți găsești un rost. De-ar fi cîntă măcar „Viața domnului nostru Iisus Cristos!” Desi, nici asta nu era pentru un bărbat. Iată că și eu începusem să dau semne de „fieneală”. Cînd aveam zece ani, mama mă gâsi în hambar, pingînd, aplecat asupra cărții despre Geneveva. Avind în vedere caracterul sînt al obiectului, nu mă muștră. Dar cînd, aliă dată, mă găsi în aceeași stare, cîntînd „Coliba lui moș Toma”, zberă: „Cap se ce ești”, șterge-o la curățat cartofii!”

Bunica nu mă dozeaba atunci cînd citeam „Viețile” sau „Minunile sfîntilor”. O dozeba pe mama că mă-mplîncă să citeș aceste cărți și că mă bate cu ce-cade-mină. Soacra cînta felul ăsta marea păcătuiște, că procedea împotriva dreptei credințe. Copilul trebuie depeșit, dar omenește; cu un bici, sau cu o funie. De-a lungul copilăriei mele ea nu mă atînesse nici măcar cu-n deget și nici nu mă privea vreedată.

În romînește de Lena Iacob și V. Teodorescu

Să apărăm comorile culturii umane

Dragi prieteni,

Aș vrea să vă împărtășesc un sentiment de adîncă indignare nașională, de revoltă profundă, pe care-l încercăm noi, grecii, față de ofensa josită și sistematică întreprinsă de către negustorii americani ai artei împotriva comorilor culturale ale antichității grecești. Probabil că ați aflat că în cinematograful din Grecia a tulat un film american intitulat „Războiul troian”. El depășește orice limită de trivialitate și de josnicie. Nu e vorba numai de un film de prost gust, lipsit cu desăvîrșire de orice calitate artistică. E pur și simplu un act de ofensivă și de profanare a tot ce noi, întreaga lume civilizată, apreciem și cîntim ca pe o comoară de neprețuit în patrimoniul culturii umane.

Ofensiva americană împotriva literaturii grecești străvechi a început acum cîțiva ani și se deșteapă din ce în ce mai intens. Se pare că nimeni din marii autori din antichitatea greacă nu va scăpa de așelile otrăvitoare ale acestei campanii scriboase care urmărește să falsifice, să denatureze și să ridiculizeze paginile de aur din literatura mondială. Prima victimă a fost marele comediant și luptător pentru pace al vremurilor vechi, Aristofan. Operele lui au fost supuse în Statele Unite chiar de instituții artistice unei cenzurii nemiloase, iar excelentul scriitor a fost calificat trivial, meschin, comunist și demagog! Minia împotriva lui Aristofan e explicabilă.

Mulți din aștătorii americani la noi război s-au recunoscut fără doar și poate pe ei înșiși în fabricanții de arme și în negustorii războiului petroleaz pe care l-a bleciut cu atîta putere și măiestrie artistică Aristofan. Operele lui Aristofan păstrează o actualitate arzătoare și demască pe toți acei care pregătesc cu sînge

reze aruncarea omierilor în pragul prăpastiei și al catastrofel.

Apoi a venit rîndul lui Euripide. Pentru anumiți critici americani, marile tragedii din antichitate este un criminal odios, un instigator la cele mai mirșave crime. Ei nu pot lerta lui Euripide nici umanismul nici democrașismul său.

E drept că „prieteni” noștri americani ne-au obișnuit de mult cu intrucțiuni grosolane împotriva marilor scriitori clasici. Cu toate acestea nu ne așteptam la o asemenea profanare a operei lui Homer. Ne-am înșelat amarnic. Acum cîteva luni a ruit filmul american „Odyssea!” care a stirnit un val de urimire și de indignare nu numai în rîndurile oamenilor de cultură și artă grece, ci și în rîndurile maselor populare.

Scrisoare din Atena

Înș filmul american „Războiul troian” constituie un adevărat sacrilegiu. Menționez și prezentat ca o intrucțiune pare de lăcomie și ticășioșie, iar Agamemnon ca un tîlhar barbar. Arbitrariu samavolniciei și călcarea în picioare a istoriei e ceva de necrezut. De pildă civilizația de Minoș din Creta e transportată în Troia. În puține cuvinte, e un film mizerabil, conceput și realizat cu premeditare pentru a calomnia, a rușina și a înșosi cultura greacă antică. Totodată autorii acestei mirșavii au căutat să însufe în inimile spectatorilor, maselor populare și tineretului nostru în special, un sentiment de scribă față de nemuritoarea operă a lui Homer, care cu mil de ani în urmă a redat prin minunate imagini poetice marea adevăr că nu există mai scumpă datorie pentru un cetățean decît aceea să-și așere patriă. Nu e întîmplător că antreprenorii au cerut

ca filmul „Războiul troian” să fie prezentat în teatre școlile grecești.

Murși au vorbit și au admirat, vor vorbi și vor admira și în viitor, creașta artistică a lui Homer și a celorlalți clasici ai noștri. Dar nimeni n-a prunșat o judecată mai adîncă și mai desăvîrșită asupra culturii antice grecești decît Karl Marx. Nimeni n-a explicat mai bine ca Marx în ce constă farmecul veșnic al acestei culturii. „De ce nu ar exercita copilăria istorică a omenirii, acolo unde ea s-a dezvoltat cel mai frumos, un farmec deșvolat ca o trează care nu se va mai întoarce niciodată? Există copiii rău creșcuți și copiii care seamănă cu bărbii. Multe din popoarele vechi fac parte din această categorie. Copiii normali au fost grecești. Farmecul artei lor pentru noi nu este în contradicție cu ireapla șocială nedezvoltată pe care a crescut. El este, dimpotrivă, rezultatul acesteia și este inseparabil legat de faptul că condițiile sociale neocapte în care s-a născut și care singure i-au putut da naștere, nu mai pot reveni niciodată...” (K. Marx: Contribuții la critica economiei politice). Așa cum zice Marx, literatura și arta antică greacă au exercitat și vor exercita un farmec veșnic, fiind copilăria normală a omenirii.

Homer e tradus în toate limbile lumii și milioane de cititori, cei mai simpli oameni, simt o bucurie artistică excepțională cînd citeș „Iliada” și „Odyssea”. Numai anumiți americani le este sfârșit farmecul lui Homer. Ei nu numai că rămîn indiferenș față de comorile clasice, ci și cutează să le vulgarizeze și să le denatureze. Oare de ce?

Acesta se explică numai prin motive comerciale? E adevărat că anumiți americani vîd pretutindeni profișuri și dobindă, societăți comerciale și „întreprinderi libere”, chiar și acolo unde noi, europenii și balcanicii, nu ne purtăm închipuiri. În consecință al nostru, scriitorul Cosmas Politis, a reamîntit zilele acestea următorul episod caracteristic. Acum 4 ani a înșoșit pe un american de seamă care a vrut să viziteze Acropole. Americanul, după ce a vizitat monumentele nemuritoare ale artei grecești, a exclamat cu mare tristețe: „Ce loc frumos pentru un muzic-hall sau un mare bar de vară, care rămîne nelocuit!”

Nu e, deci, exclusiv ca vulgarizarea și denaturarea Iliadei și Odysseiei să se dătoarească și motivei pur comerciale. Antreprenorii societăților cinematograșice au considerat probabil că prezentarea falșosului și emoșionantului duel Ahile-Hector sub forma unui meci de box ă la americani și a lui Agamemnon în chipul unui modern general american ar putea fi o sursă de venișuri ușoare, dar fiind că spectacolul este destinat să satisfacă gusturile proște ale unui public nelămurit. Ni se pare însă că vulgarizarea și denaturarea lui Homer, mai mult decît atît, face parte integrantă din ofensiva macchinășică îndreptată împotriva adevărului și frumosușului artistic, împotriva adevărului și frumosușului în general. A devenit o modă în Statele Unite ca maril scriitori de la Homer pînă la Gorki, dacă nu sint cenzurați și interși, să fie caricaturizați și ridiculizați. Anumiți americani se tem de adevărurile proclamate de marii scriitori acum 2—3 mii de ani așa cum dracul se teme de tîmăie. Și fac calcule greșite. Ei cred că vor reuș să ostrăcizeze adevărurile, caricaturizînd pe acei care le-au proclamat, dar în realitate devin ei înșiși ridicoli. Cum ar fi posibil ca „Iliada”, care este tot altfel de vie cum a fost acum trei mii de ani, se pare însă că vulgarizarea și denaturarea lui Homer, mai mult decît atît, face parte integrantă din ofensiva macchinășică îndreptată împotriva adevărului și frumosușului nașional?

Anumiți americani sint atît de analfabeci încît nu cunosc ce Eschil e scris tragedia „Persanii” nu înalte ci după ce grecii din antichitate nu respins agresivna persanș și că mulți din eroii războielor persane n'ci nu știau poeziele lui Homer. Ei nu cunosc că străbunicii noștri, care s-au ridicat în 1821 împotriva tiraniei otomane, erau neștitori de carte și nici n-au auzit vreedată că există „Iliada” și „Odyssea”? Ei nu cunosc că mulți din ostașii noștri care au luptat cu viteșie împotriva agresiunii musulniene și hitleriste de asemenea n-aveau habar de Homer și de poeziele lui? Chiar și astăzi mărește gasta a poporului nostru n-a putut parșta din farmecul literaturii antice. Cu toate acestea atîți grecii din antichitate cît și neo-grecii contemporani totdeauna au preferat libertatea, aurul persan, german sau american, puritatea sufletească, tezaurelor băneșale ale exelora care în trecut, ieri sau astăzi, au vizat la hegemonia mondială.

Noi grecii înțelegem foarte bine că americani au multe motive de a fi supărăți pe noi, deoarece am preferat și preferăm demnitatea și independenșă nașională decît dolari americani. Dar de ce caută să se războie împotriva lui Homer, Aristofan, Euripide, împotriva culturii grecești? Aceste comori sint tot atît de mult grecești pe cît franceze, rușești, americane. Ele sint umane, ele au intrat de mii de ani în patrimoniul mondial al culturii și aparțin tuturor popoarelor. De aceea credem că apărarea acestor comori este o chestiune de onoare pentru toate popoarele.

Ne-a bucurat foarte mult veste că în România a apărut o nouă ediție a „Iliadei” lui Homer și în acest act am văzut cît de mult statutul democraș-popular și nota literatură rominescă pretulose literatură greacă clasică. Nu ne îndoinm deci că sintei alături de noi, în lupta nobilă pentru apărarea tezaurului mondial al culturii umane.

Cu cele mai calde sentimente de prietenie.

H. Gheorghlades

Redactor-șef: Zaharia Stancu Colegiu redacșional: Mihai Bole, Marcel Breslau, Eusebiu Camilari, Paul Georgescu (redactor-șef adjunct). Eugen Jbeleanu, George Macovecu, Ion Mihăilescu, Veronica Porumbacu, Cicerone Theodorescu, Ion Vitner.

Note și comentarii

Deundăi m-am întîlnit la ușa unei librării cu un vechi prieten. Nici n-am apucat să schimbăm salutarile de rigoare, că amicul, pe fața curioasă se citea nedumerirea, m-a întrebă brusc: — Spune-mi ale cui sint versurile astea: „Hai odori, hai păsărică! Dormi, o, dormi fără de frică! Să te-altime. Moș cucușin / Și să-ți cîntecă-mi / Mugur, mugur, mugure! / Îngerii vin tipit și-alene / Și te mîngie pe gene” etc.

— Lam întreprui, răspunzînd simplu și sigur: ale lui St. O. Iosif. Am observat însă imediat surusul lui ironic: — Nu te pricepi. Versurile sint de Ion Pillat. Și pentru a mă convinge, amicul m-a luat de mînă, m-a dus țînga un raft al librării și a luat de acolo volumul „15 țiduri pentru voce și

văzută pîngă acum lumina îparului și a out loc o mică discuție, că s-au scris în diferite gazete și ziare articole de diferite dimensiuni, note, notițe, cursive, etc. etc. Nu s-a negat deloc teroarea lui Eugen Barbu (pe care nici nu intenșionăm să-l negăm); chiar și cel mai nelupezat și aspru critic al fragmentelor, Mihai Gașita, a recunoscut textual că autorul „Groapii” are un „mare talent”, nedoveindu-șe deloc țîgrii cu calificăți în această privință.

La un moment dat, intervenind în discuție, scriitorul Titu Popovici m-a întrebă dacă în teoria literară a apărut o nouă specie de roman intitulată Groapa. Fiind vorba de un chipșub, nu am lăut în seamă întrebarea și produs o revelație.

Si imediat urmează aceeași placă de data aceeaș cam dogit și原創ceasta să hrîie. Originalitatea scriitorului în afară de orice discuție (s. n.) Mă gîndeam că am fost totuși nedrept afirmînd că autorul nu ține seama de discușile anterioare. Dimpotrivă, ține foarte mult seama intr-un mod foarte original. Ține seama dar... nu le ia în considerare. „Si în șfșit „Groapa” apărut decompătat în fragmente (și ar fi de dorit să o vedem întregă) confirmă în Eugen Barbu pe un noul din romanșierii noștri buni și în orice caz un scriitor foarte interesant! Atîș și nimic mai mult! Am fi vrut să evităm cuvîntul tîmăiere, care ni se pare demodizat în ultima vreme, din cauza prea desei întrebărilor. Judece cititorul cam e mîreșose acest turent de superlativ, care, spre deosebire de originalitatea scriitorului nu sint deloc „în afară de orice discușii” și „pe deasupra tuturor controverselor”.

Doă lucruri sint însă precise (și ne pare rău că n-au fost tot atît de precise și pentru Lucian Raicu): că a vorbi despre o operă literară dis-

cută cu cîteva săptămîni înainte în presa liberă, și a nu ține deloc seama de ceea ce s-a spus pînă atunci, e totuși nepermis, mai ales cînd susșii lucruri oțite de categorice. Si acum o ultimă întrebare: credeți tot, Lucian Raicu, amator de analize odice, substanțiale, la obiect, care să înregistreze tot ce e bun și rău intr-o operă literară, că trei-patru fragmente cîntînd cel mult patruzeci de magini, pot ele să confirme faptul că autorul lor este „înzestrat cu putere de evocare realistă intr-adevăr neobișnuită”, iar originalitatea sa și înțelegerea sa a literaturii, ca un cunșos, fără voce, în fuga conștientă a eșului experimental, încercarea de a (le) traduce intr-o formă poetică să depășească originalul”. Dar cititorii pot fi înșoșii: eforturile toarășului M. Grosu de a-și stăpîni mușea au fost încununște de succes: dacă traducea, rea nu izbutește să salveze poezia lui Rameau, lă drăgășie și afirmășuri cu totul noi, de parte de intenșie autorului. Iată prima strofă, în original:

Quand il fut mort, elle très oteille, Puisqu'il ne l'entendrait jamais, Bien bas, bien bas à son oreille. Dît en pleurant, „Je vous aimais!”

Si considerăm și noi ca toarășul M. Grosu că „oțte comentarii e de prisos”? Parcă totuși sintem îndemnați la unele concluzii. Ce-ar fi dacă, de exemplu, tot M. Grosu și-ar limita eșruditeșle investigații la textele vechi rominești, unde a avut mai mult succes, descoperînd, în catalogul Bibliotecii Academiei, un manuscris al lui Neculce? Sau ce-ar fi dacă redacșia „Ținșurii scriitor” ar examina cu atenșie colaborăreșle primite, spre a nu se compromite cu descoperiri ca aceea a toarășului M. Grosu?

GH. CIUTACU

„In afară de orice discușie”

Este foarte curios cum critici care dovedeau adevărata pasivne pentru discușii și lupta creatoare de opinii, sint totuși ca din senin de o amenșie inexplicabilă. Inexplicabilă mai ales cînd respectușul este cunoscut nu numai ca simplu vîlnător de noduri în parcură, nu numai ca rectificator de date, cifre, țitluri, etc. etc.

De aceea nu mică ne-a fost surprinderea propovăduia de Lucian Raicu în articolul „Aspecte noi în nucleușica actuală” (din numărul șase al „Vieșii rominești”), care a precînd talentul lui Eugen Barbu și valoarea romanului „Groapa” — „miță” ad asupra celor cîteva fragmente care au

AAREBROT ARNULV Președintele Asociașiei romlo-norvegiene (Oslo) HELENE TAMBS-LYCHE scriitoare (Norvegia) Prof. univ. ARNE JOHAN HENRIKSEN (Norvegia) NORUM TRYGGVE Scriitor, director Inst. de artă dramatică (Norvegia) Desene de ROSS